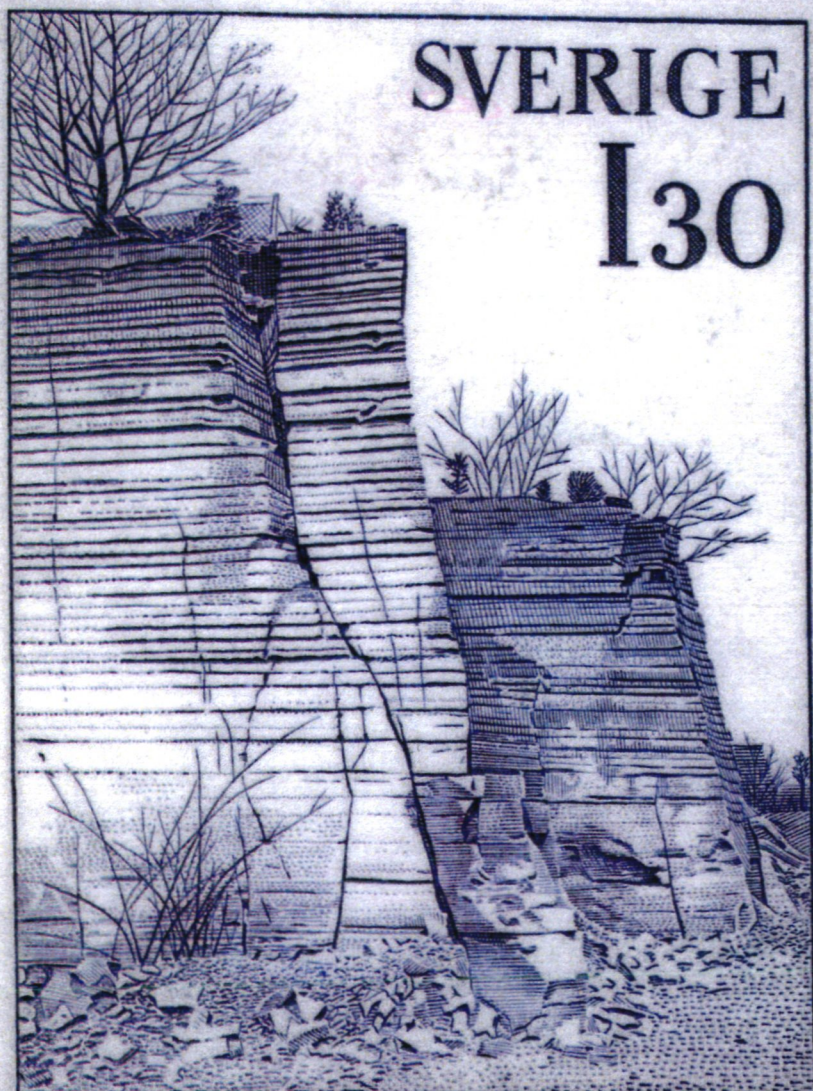

Rödstenskleven på Kinnekulle i Västergötland
ur frimärkshäftet "Linnés resor" från 1798.

Posttryttaren

Årsbok för Postmuseum 2008

Postryttaren

POSTMUSEUM

BESÖKSADRESS · VISITORS

Lilla Nygatan 6
T-banan Gamla Stan

POSTADRESS · POSTAL ADDRESS

Box 2002
SE-103 11 STOCKHOLM

TELEFON

+46 (0) 8-781 17 55
+46 (0) 8-781 17 56 (biblioteket)

TELEFAX

+46 (0) 8-20 90 21
+46 (0) 8-20 54 26 (biblioteket)

POSTMUSEUM

postmuseum@posten.se

LIBRARY AT POST MUSEUM

biblioteket@posten.se

FRIENDS OF POST MUSEUM

postmusei.vanner@posten.se

INTERNET

www.postmuseum.posten.se

POSTMUSEI VÄNNER

Medlemskap i Föreningen Postmusei Vänner erhålles genom att betala in medlemsavgiften på 200 kr till föreningens plusgiro 1293-0. Medlemmar erhåller bland annat årsboken *Postryttaren* och programbladet *Nytt på Postmuseum* och har fri entré till museet samt vänpriser på vissa varor i butiken.

FRIENDS OF POST MUSEUM

Membership of Postmusei Vänner can be obtained by paying the SEK 200 membership fee into the Association's Post Office giro account No. 1293-0. Membership benefits include the annual publication *Postryttaren*, the programme leaflet *Nytt på Postmuseum* (Post Museum News), free admission to the Museum and reduced prices on certain items in the Museum shop.

Korrespondens till föreningen kan ställas till ordföranden:
Letters to the Association can be addressed to the Chairman:

Jan Billgren
GÖTGATAN 23
SE-116 46 STOCKHOLM
jan.billgren@spray.se

Postryttaren

Årsbok för Postmuseum 2008

ÅRGÅNG 58

REDAKTIONSKOMMITTÉ
EDITORIAL COMMITTEE

Postryttaren

Jan Billgren
Erik Hamberg
Robert Mattson
Thorsten Sandberg
Sven-Åke Tirén

REDAKTÖR · EDITOR
Jan Billgren

ÖVERSÄTTARE · TRANSLATOR
Britt Davidson

OMSLAGSBILD · PICTURE ON COVER

Ett av Czeslaw Slanias
många vackra, graverade frimärken:
Rödstenskleven på Kinnekulle i
Västergötland ur frimärkshäftet
"Linnés resor" från 1978.

One of the many beautiful stamps,
engraved by Czeslaw Slania:
Red Limestone Cliff on Kinnekulle
in the province of Västergötland,
from the booklet "Travels of Linnaeus",
issued in 1978.

Postryttaren 2008.

© Postmuseum samt författarna
© Post Museum and the authors

Brödtexten är typograferad med
Berthold Garamond samt
10/12 pp Postryttaren, en modifierad
Berthold Garamond. Sanserif är Syntax.

Repro och tryck är utfört av
Alfa Print, Sundbyberg 2008.

Inlagan är tryckt på 130 g Tom & Otto Silk och
omslaget på 115 g Geltex 112i.
Bokbinderiarbetet är utfört av
Lennngrens Bokbinderi, Bromma.
Form av roland@studioring.se.

ISSN 0586-6758

Innehåll

Contents

Förord	7
Foreword	7
GUNNAR NORDLINDER	
Czeslaw Slania: Samlarikonen – Kollegan – Vänner	9
Czeslaw Slania: Collectors' Icon – Colleague – Friend	25
THORSTEN SANDBERG	
Världspostföreningen och frimärksfärgerna	27
The Universal Postal Union and Stamp Colours	37
JAN BILLGREN	
Vykortshistoria och vykortssamlande	39
Picture Postcards – History and Collecting	53
MIA FERNLUND	
Tidiga avstämplingar på ordinarie frimärken 1855-1911	55
Early Postmarks on Ordinary Stamps 1855-1911	73
ROBERT MATTSON	
Klassiska avarter hos Oscar II koppartryck	77
Classical Varieties of Oscar II copperplate recess	93
OLLE LYRINDER	
Lördag- och söndagsutdelning av post på 1900-talet	97
Saturday and Sunday Mail Deliveries in the 20 th Century	107
LENNART LINDEN	
Svenskupptäckta mineral i filatelin	109
Philatelic Minerals described from Sweden	125
STEN-ANDERS SMEDS	
Svenska filatelistiska tidskrifter startade 1920-1949	129
Swedish Philatelic Periodicals started 1920-1949	157
TOMAS BJÄRINGER & ERIK HAMBERG	
Postmuseum under 2007	159
Postmusei Vänner under 2007	167

Förord

Foreword

Årets upplaga av *Postryttaren* är den femtio-åttonde som utkommit sedan starten 1950.

I år uppmärksammas inledningsvis den stora betydelse som Czeslaw Slania haft för den svenska frimärksutgivningen. Ett av hans frimärken har också fått utgöra underlag till omslagsbilden. I artikeln får vi möta en samlare, sex kolleger samt en god vän och medresenär, vilka alla vittnar om Slanias betydelse för dem.

Hur Världspostföreningen försökte styra valet av färger på frimärken för de vanligaste slagen av internationell post, nämligen brev, brevkort och trycksaker, skildras i den andra artikeln. Här får vi reda på att detta blev en framgång för UPU under en ganska begränsad period, från 1890-talet till 1920-talet.

Ett samlingsområde som blivit mycket populärt under senare år, nämligen vykortssamlandet, presenteras i den tredje artikeln. Här ges en historisk bakgrund genom en redogörelse för vykortens tillkomst och utveckling under 1800- och 1900-talen. Vi får också veta hur samlandet utvecklats under årens lopp. Dessutom ges en aktuell bild av hur man samlar och t.o.m. ställer ut sina vykort idag.

Sedan en tid tillbaka har frimärkssamlarna varit intresserade av tidiga avstämplingar på svenska frimärken alltifrån starten 1855. Artikelförfattaren har gjort ett mycket ambitiöst försök att kartlägga förekomsten av förstadagsstämplade frimärken, liksom av frimärken med de tidigaste avstämplingarna fram till 1911. Förutom material i museets egna samlingar har ett stort antal filatelister tillfrågats om sitt innehav av tidigt stämplade frimärken.

Ett annat samlingsområde som blivit allt mera populärt under de senaste decennierna är samlandet av s.k. avarter på frimärkena med Oscar II:s bild i koppartryck. Under årens lopp har det upptäckts alltför sådana avarter, som främst uppstått genom utmattningskador på tryckplåtarna. I arti-

keln presenteras framför allt de åtta klassiska avarterna som sedan länge varit välkända bland specialister inom detta samlingsområde.

En av Postens mera ovanliga tjänster, lördags- resp. söndagsutdelning under andra hälften av 1900-talet, redovisas i en särskild artikel. Uppslaget till denna fick vi då museet år 2007 mottog en imponerande samling modernt posthistoriskt material, sammanbragt av den framlidne filatelisten Åke Torkelstam. Artikelförfattaren har, förutom sitt eget material, också kunnat botanisera bland donationens rikhaltiga material inom detta område.

Sveriges Geologiska Undersökning, SGU, firar i år sitt 150-årsjubileum. Detta uppmärksammas med en artikel om den stora mängd mineral som upptäckts i Sverige, främst av svenska vetenskapsmän. Många av dessa mineral har utgjort illustrationer till frimärken över hela världen. Författaren visar också hur man kan bygga upp en motivsamling med hjälp av dessa frimärken och annat filatelistiskt material.

Avslutningsvis innehåller årsboken en fortsättning av en artikel om svenska filatelistiska tidskrifter som ursprungligen presenterades i 2003 års upplaga. Nu förs redogörelsen fram till 1949 och det är min förhoppning att det ska bli möjligt att i en kommande utgåva föra berättelsen fram till våra dagar.

Verksamhetsberättelserna för 2007 från Postmuseum respektive Postmusei Vänner presenteras avslutningsvis, liksom under tidigare år.

Finally, I would like to welcome our international readers to our yearbook 2008, in which you as usual will find extensive summaries of all articles in English. All pictures have texts in both Swedish and English.

Gunnar Nordlinder
MUSEICHEF/DIRECTOR